

Dansk Kirke i Sydslesvig e.V.

Vi gør Folkekirken lidt større!

KIRKEDAGEN 2016 KIRKERÅDETS ÅRSBERETNING V. FORMANDEN

Indledning	s. 2
KIRKERÅDSARBEJDET	s. 3
Medlemshvervning	s. 3
Bygge- og ejendomssager	s. 3
Forholdet til Danske Sømands- og Udlandskirker	s. 4
Embedssager	s. 5
Ændringer til 2020-planen	s. 5
DKS' og menighedernes hjemmeside	s. 6
Tal fra menighederne	s. 6
Menighedernes Børne- og Ungdomsarbejde	s. 7
Det Sydslesvigske Samråd	s. 8
Dansk-tysk salmebog	s. 8
Christianslystmødet	s. 9
Teologi for alle	s. 9
Kirkesiden i Kontakt	s. 9
Gudstjenestelisten i Flensborg Avis	s. 9
Formål, delmål, målopnåelse	s. 10
FRA PRÆSTERNES BERETNINGER	s. 11
FORBEREDELSE AF REFORMATIONSMARKERINGEN I 2017	s. 12
TAK	s. 12
KIRKEDAGEN 2017	s. 13

Kære læser. Du sidder sikkert med denne beretning, fordi du er interesseret og engageret i det danske kirkeliv i Sydslesvig. **Tak for det.**

Er du fast læser af årsberetningen for Dansk Kirke i Sydslesvig, ved du også, at afsnittet med tak normalt kommer til sidst.

I år byttes der lidt rundt, blandt andet fordi vi alle i stigende grad må konstatere, at engagement langt fra er en selvfølge. Vi ser umiskendelige tegn på, at denne negative side af virkeligheden maser sig på. I dag er flere menighedsråd ikke fuldtallige, men underbemandede. På generalforsamlingerne er det ikke lykkedes at få valgt medlemmer nok ind i rådet.

Her skiller menighederne under DKS sig ikke ud i forhold til det øvrige foreningsliv i Sydslesvig. SSF og SdU kender desværre også problematikken alt for godt. Og det er ikke en trøst. Tværtimod. For det er vel et tegn på, at det gammelkendte forenings-Sydslesvig er ved at falde fra hinanden? Eller? Og derfor skal der straks rettes en stor tak til alle jer, der er engageret i menighedsrådsarbejdet. I, der lægger hjerte og energi i at give videre til næste generation, hvad I selv har modtaget.

En del af takken er også rykket frem af en anden grund, for det er da heller ikke en selvfølge, at Danmark år efter år loyalt støtter vores kirkeliv med så afgørende en gave, som tilfældet er. I 2015 var det 14,5 mill. kr. I 2016 er der givet tilsagn om, at vi vil modtage 13,9 mill. kr. Nedgangen skyldes ikke manglende solidaritet, men en reduktion i stillinger, som vi selv har taget initiativ til. Vi er gået fra 24 til 22 præster. Kirkerådet og Danske Sømands- og Udlandskirkers bestyrelse har været fælles om at anbefale Kirkeministeriet, at disse lønningsmidler overføres til DSUK's øvrige arbejde. Denne anbefaling er imødekommet. Tak for det. I forlængelse heraf, skal der rettes en tak til medlemmerne af Sydslesvigudvalget og Folketingets Kirkeudvalg for opbakning.

Tilbage til vores lokale engagement, for når der er problemer med at få besat de vigtige poster i menighedsrådene, er vi nødt til at spørge os selv: **Svarer vores traditionelle måde at indrette os på til virkeligheden i 2016?**

Vi arbejder normalt på "folkekirkelig" vis. Vi har endda fastholdt denne tilknytning i vore vedtægter. Det vil sige, at vi så langt som overhovedet muligt overtager tradition og selvforståelse fra den danske evangelisk-lutherske folkekirke.

Til denne selvforståelse hører som et nødvendigt led, at vi arbejder med lokalt forankrede menighedsråd.

Formuleringen kan meget vel strammes, idet vi traditionelt siger, at kirkens vigtigste arbejde foregår **lokalt** med forkyndelsen i den lokale menighed. Det er her forkyndelsen skal lyde til frelse, glæde, opmuntring og trøst hos ung og gammel. Sådan skal det også være i Sydslesvig.

Her er menighedsrådet en mere end vigtig medspiller. Menighedsrådet kalder præsten på menighedens vegne, og menighedsrådet er præstens vigtigste samarbejdspartner. Præster har brug for råd og vejledning fra folk, der kender området. Præster har brug for den frugtbare dialog vedr. initiativer, ligesom der altid er brug for konkret hjælp ved menighedens arrangementer.

Der ligger med andre ord en mangfoldighed af opgaver og muligheder i betydningen af ordene om at skabe "gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst", som det hedder i menighedsrådsløftet i Folkekirken.

Men tilbage til spørgsmålet. Kirkerådet har brug for tilbagemeldinger fra det lokale arbejde. Skal der ændringer til? Eller tror I, at vi snart kommer ud af den matte periode? Er der brug for konkret aflastning af administrativt arbejde? Skal menighedsrådet udelukkende være et **aktivitetsudvalg** uden medansvar for de

ansatte kirketjenere, organister, de lokale bygninger og indretninger? Hvad med medlemsbidragene og kassererfunktionen?

For én, som er opdraget med at betragte de lokale menigheder som suveræne størrelser og enheder, åbner disse spørgsmål for en voldsom kulturændring. De rokker grundlæggende ved selvforståelsen. Formålet med f.eks. at have et Kirkeråd og et Kirkekontor, en provst, en biskop og DSUK er udelukkende, at disse led skal tjene arbejdet ude i menighederne. Som skrevet: **Kirkens vigtigste arbejde foregår lokalt.**

Derfor kan det lokale engagement ikke vurderes højt nok. Men hvad gør vi, når posterne ikke kan besættes, og præsterne ikke får det nødvendige med- og modspil?

Benyt Kirkedagen til at sætte ord på udfordringerne. Det mest konstruktive er, at bringe løsningsforslag i spil. Debatten kan vise sig at være livsvigtig.

KIRKERÅDSARBEJDET

Et årshjul for Kirkerådet indbefatter som regel 8 møder. Således også for perioden siden sidste Kirkedag. Hertil kommer mindst lige så mange forberedende møder i forretningsudvalget samt emnebaserede møder ind imellem.

Vi gør os umage for at komme rundt i landskabet og stifte bekendtskab med de lokale forhold. I løbet af året har vi således f.eks. været i Sct. Peter Ording. Derved slap Frauke Alberts, Garding, for en gangs skyld for en længere køretur. Hermed være menighederne opfordret til at invitere Kirkerådet på besøg.

Medlemshvervning

Årets statistik viser, at ca. halvdelen af vore menigheder må melde om en tilbagegang i medlemstal. Med baggrund i Finn Rønnows indlæg på Kirkedagen i fjor, inviterede Kirkerådet ham til et møde, hvor han gennemgik

sit lokale analysearbejde over perioden 2008-14. Han var gået i dybden med udviklingen i medlemstallet, ikke mindst med henblik på, hvornår eller rettere ud fra hvilken livssituation, folk melder sig ind. Konklusionen var, at den største medlemstilgang sker ved indskrivningen af konfirmander, og at de kirkelige handlinger generelt er det centrale sted for medlemshvervning.

Hans analyse bekræftede en fornemmelse, som sikkert flere har haft, og den understreger vigtigheden af, at vi møder folk med et krav om medlemskab i de situationer. Meget gerne i et samspil mellem menighedsråd og præst ved f.eks. konfirmandindskrivning, som det praktiseres enkelte steder. Derfor en stærk betoning af dette fælles ansvar.

Han anbefaler desuden centralt aftalte kampanjer og f.eks. et idékatalog til, hvordan man griber medlemshvervning an og fordeler opgaver.

I forlængelse heraf kan der henvises til en oplysende artikel om medlemskab på Kirkesiden. En artikel, som kan genfindes på DKS' hjemmeside.

Bygge og ejendomssager

Med ansvaret for en række bygninger vil der løbende være mange opgaver, som Kirkekontoret skal tage sig af, oftest i samråd med arkitekt Klaus Heinrich.

Her i denne beretning nævnes kun de større. Lad det være sagt med det samme: Præster forkæles ikke med en høj boligstandard. Men præsterne har bopælspligt, og vi er ganske enkelt nødt til at holde en rimelig standard for præstegårdene. Ikke mindst fordi evt. ansøgere naturligt nok sammenligner boligernes standard med standarden nord for grænsen.

Det viste sig desværre, at skaderne på tilbygningen til præstegården i **Valsbøl** var meget alvorlige. Med den omfattende sanering føres bygningen så vidt muligt op til aktuel standard vedr. f.eks. isolering og fugtspærre. Saneringen har haft stor indflydelse på beboernes

trivsel i huset, også fordi kælderens fik en gennemgribende sanering samtidigt. Grundet vejrforholdene har det været en ekstra langvarig affære. Der skal lyde en tak for tålmodighed herfra.

Som det fremgår af regnskabet, er saneringsopgaverne i Valsbøl ikke afsluttet, idet der også skal lægges nyt tag på præstegården. Da man i sin tid lagde taget, blev tagpanderne "klistret" sammen med en skumfugemasse, som desværre viser sig at suge og holde på fugten, så det går ud over træværket. Nyt tag er altså en nødvendighed.

Når der kommer en ny præst til præstegården i **Tønning**, venter der os også udgifter, idet huset trænger til et nyt køkken og nye badeværelser.

I **Vesterland** er præstegården blevet moderniseret med et brugbart badeværelse på 1. sal og dertil hørende kvist.

I præsteboligen i **Sct. Jørgen, Flensborg**, var det ligeledes nødvendigt at sanere et badeværelse.

Kirkekontoret flytter meget snart ind i Tivoli-bygningen på Christian Paulsen-Skolen. I den forbindelse en stor tak til **Dansk Skoleforening** for imødekommenhed på mange niveauer.

Menigheden i **Lyksborg** kæmper stadigvæk med stort engagement og udholdenhed for at få sparet sammen til en gennemgribende fornyelse af deres kirkebygning. Indtil nu er det lykkedes dem at samle små 25.000 € til projektet. Forandringerne vil blive en stor gevinst for brugen af kirken.

Menigheden ved **Sct. Hans Danske Kirke i Flensborg** har gennemført en meget vellykket omfattende ombygning og restaurering af menighedslokalerne i kælderen. I høj grad

ved egne kræfter. De har optaget et rentefrit lån hos DKS på 17.500 €.

Menigheden i **Rendsborg** har optaget et lån på godt og vel 22.000 € hos DKS i forbindelse med ombygningen af kirken

Endelig skal vi nævne **Ansgarhuset i Slesvig**. Menighedens og præsternes konstruktive samarbejde med biblioteket og Dansk Sundhedstjeneste bekræfter, at det var rigtigt at satse på Ansgarhuset. Stedet er godt i gang med at udvikle sig til et lokalt kraftcenter.

Der er endnu meget at gøre, for at huset kan fungere optimalt på længere sigt og udadtil udstråle de nye funktioner. Møderækken internt i huset og mellem menighedsråd og Kirkeråd er lang. Møderækken vil nok fortsætte en rum tid endnu. Der er heldigvis mange brugere i huset og aldersspredningen er stor.

Men satsningen på Ansgarhuset lader os stå med udfordringen: Hvad nu med **Slesvig Frederiksberg**? Spørgsmålet trænger sig endnu mere på grund af Ulrich Terps flytning. Menighedsrådet har besluttet, at den præst, der har kvote 100 som sognepræst, skal bo i Ansgarhuset. Bo Nicolaisen er flyttet ud og er efter ønske blevet løst fra sin bopælspligt. Menighedsrådet har taget Frederiksbergkirken ud af brug som prædikested, men har dog ytret ønsket om at kunne bruge kirkerummet juleaften.

Forholdet til DSUK

Forholdet er godt og stabilt. Med Peter Lynggaard Jacobsen og Finn Egeris Petersen i bestyrelsen er der sikkerhed for, at informationerne flyder frit, ligesom der arbejdes i DSUK's DKS-udvalg.

Bestyrelsen har pr. 25. november 2015 vedtaget et nyt kommissorium for DKS-udvalget, der giver det følgende beføjelser: At ansætte præster i Dansk Kirke i Sydslesvig. At behandle og godkende opslag af præstestillin-

ger, ansøgninger og i samråd med de lokale menighedsråd varetage ansættelsesprocedurer og godkende præsten til ansættelse. At behandle personalesager.

Kommissoriet beskriver desuden en række opgaver, som skal varetages i løbende dialog med bestyrelsen, ligesom arbejdsform og rapportering til bestyrelsen er fastholdt. Kirkerådet ser frem til at fælles møde med DSUK's bestyrelse i november.

Embedssager

Der har ikke siden sidste Kirkedag været holdt indsættelser. Og det er egentlig en fejl, for i mellemtiden er Mattias Skærved rejst fra Ejdersted, og Torben Mølgaard Jørgensen gav ikke sig selv lov til at være pensioneret præst ret længe, inden han lod sig overtale til at varetage tjenesten for de to danske menigheder på Ejdersted.

Heldigvis. For der var desværre kun én ansøger, da stillingen blev slået op, (i øvrigt nu med en forpligtelse på 25 % over for kollegaen i Frederiksstad og Husum) og ansøgeren nåede at få stilling i Folkekirken, inden der kunne holdes orienterende møde med menighedsrådet.

Der skal derfor rettes en stor tak til Torben Mølgaard Jørgensen. Endda med den tilføjelse, at han ligefrem har sendt signalet, at det ikke haster med at finde en afløser.

Når så begge menigheder oven i fortæller, at de er glade for løsningen, skaber det en velgørende ro.

Velgørende, fordi vi er udfordret af ledige stillinger andre steder.

Meget overraskende søgte og fik Christian Ulrich Terp stilling i Vestjylland efter 25 år i Slesvig. Hermed har vi igen mistet en meget kompetent, engageret og udadvendt forkynner og medarbejder i mange sammenhænge både kirkeligt og folkeligt.

Da Bo Nicolaisens stilling i Slesvig kun er normeret som 50 % sognepræst, er det en stor glæde, at Paul Møller nok en gang er

trådt til og blevet præst i Slesvig, indtil en afløser er fundet.

Vedrørende stillingen som projektpræst med vidtforregnede opgaver og sognetilknytning til Flensborg Nord er den givet til Preben Kortnum Mogensen. Det er noget af en underdrivelse at sige, at han kender Sydslesvig. Hans hjerte banker for vore sammenhænge. Han tiltræder stillingen, så snart en afløser er fundet.

Det bliver også et stort tab for det folkelige og kirkelige liv, når Jens Bach Nielsen holder som præst for de danske menigheder i Aven-toft og Bredsted med udgangen af september måned for at lade sig pensionere.

Han har gennem forskellige perioder været tilknyttet DKU/DSUK. Det var godt, at Sydslesvig også fik glæde af indsatsen. Tak for det.

Alle kan hermed regne ud, at der bliver rift om de få ansøgere, der for tiden er til præstestillingerne generelt. Den bekymring deles ikke mindst med Haderslev Stift. Derfor har vi i fællesskab lagt kræfter i et vidtfavnende rekrutteringstiltag. Med initiativet opfordres præster (og menighedsråd) til at gøre reklame for at blive præst, allerede når skoleelever skal ud i praktikperioder. Vi skal være med på erhvervsmesser. Eller når de studerende fra Pastorseminariet skal i praktik, så skal de have at vide, at Sydslesvig også er en mulighed.

Et besøg fra Pastorseminariet i Aarhus i begyndelsen af marts i år bekræftede heldigvis, at der er interesse for vore stillinger. Eller sagt på anden måde: Vi er ikke blevet glemt.

Ændringer til 2020-planen

Som nævnt under punktet "embedssager" vil ved genbesættelse af stillingen på Ejdersted 25 % af embedet være en forpligtelse til at støtte nabopræsten i Frederiksstad-Husum. Strukturudvalget har med de berørte menighedsråd drøftet, om en ordning med et stor-

pastorat med 2 præster, der betjener de 4 menigheder, var at foretrække. Men den løsning kunne der ikke skabes begejstring for lokalt.

Udvalget ser selvfølgelig med stor bekymring på de steder, hvor der ikke kan vælges et fuldtalligt menighedsråd. Giver situationen anstød til igen at tænke i strukturændringer?

Med henblik på det kommende embedsskift i Aventoft-Bredsted kom der et klart signal fra generalforsamlingen for Aventoft Pastorats danske Menighed. Sagt kort: de ønsker at fortsætte med at dele præst med menigheden i Bredsted.

DKS' og menighedernes hjemmeside

Nogle påstår, at vore sider er for vanskelige at betjene og opdatere. Andre siger, at de for ofte er uaktuelle. Det sidste må falde tilbage på menighederne selv, idet folk glemmer at sende materiale til Robert Gavin, som DKS har ansat til at servicere menighederne. Det kan ikke betones klart nok: Hav en aftale i menighedsrådet om, hvem der leverer nyt til hjemmesiden.

Kirkerådet med flere er pt. inde i overvejelser, om vi skal gå over til en helt ny udbyder ChurchDesk. Firmaet er specialiseret i at servicere kirker og menigheder og bygger deres sider op med en lang række funktioner, der kan være praktiske i menighedssammenhænge.

Prøv at finde deres egen hjemmeside www.churchdesk.com for at se, om firmaets løsninger giver nødvendige og relevante funktioner for jeres virke. Og lad os så høre om jeres indtryk.

Tal fra menighederne

Desværre er medlemstallet samlet set i de 30 menigheder atter gået tilbage. Nedenstående vises en oversigt over udviklingen siden 1985. Hvor vi i midten af 90-erne vel levede med en forventning om at kunne komme over 7000 medlemmer, må vi altså nu konstatere, at vi med udgangen af 2015 er endt under

6000 medlemmer. Vi må håbe, at det kun er en midlertidig bølgedal. I 2014 havde menighederne 6.147 medlemmer.

Udviklingen i medlemstal siden 1985:

1985	6435
1995	6978
2005	6726
2015	5968

Nøgternt betragtet bliver det vel mere og mere tydeligt, at den sekularisering, der længe har præget det tyske samfund og sat sig kraftige aftryk igennem nedgang i Nordkirches medlemstal, nu også kan mærkes ind i tilslutningen til vore menigheder!

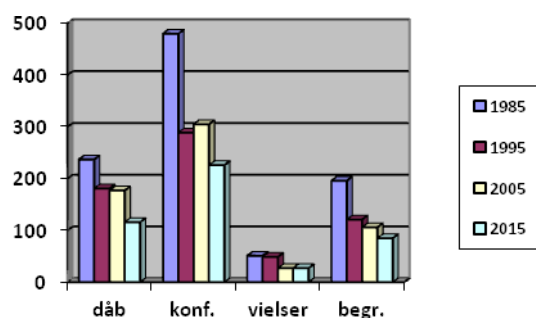
Lidt mere til den nøgterne betragtning: I 1969 blev der berettet om 5.565 medlemmer, der blev betjent af 25 præster! Se

også betragtninger over vore medlemstal på side 10 i denne beretning under afsnittet om: Formål, delmål, målopnåelse.

De samlede medlemsbidrag i 2015 beløb sig til 506.234,- € mod 481.032,- € i 2014. Dette svarer til en stigning på 5,2 %.

Meget tyder således på, at en stor del af nedgangen kan forklares ved, at menighedsråd har valgt at slette medlemmer, der ikke betalte deres bidrag.

Kirkelige handlinger fra 1985 til 2015

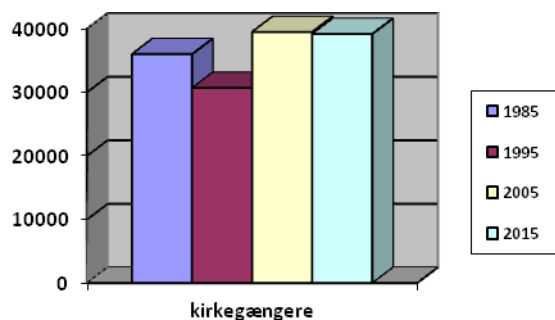

Søjlerne taler deres tydelige sprog. Især er antallet af konfirmander (i 1985 480 og i 2015 226) ikke særligt opløftende med henblik på fremtiden, idet det forventeligt er fra den ska-

re, at vi skal hente de kommende medlemmer.

Vi må dog håbe, at medlemmerne af det danske mindretal besinder sig på den kristne arv og forstår, at man ikke bare kan forvente, at det er andre, der skal sørge for, at der er en kirke til næste generation. Man må selv tage et medansvar. Budskabet er livsvigtigt i mere end én forstand.

Kirkegængere fra 1985 til 2015

Tallene følger helt klart ikke udviklingen for antal menighedsmedlemmer. De danske gudstjenester med de mange deltagere, (der blev fejret 1248 i 2015 mod 1301 i 2014, med 39.167 mod 33.866 deltagere i 2014), er virkelig en vigtig del af det danske Sydslesvigs folkelige liv. Det højeste tal set hen over de seneste 13 år er fra 2005, hvor der blev talt 39.476 kirkegængere.

Den store søgning vidner om, at det også er vigtigt at holde de små prædikesteder i live. Der fejres danske gudstjenester rundt regnet 70 forskellige steder i Sydslesvig.

Ud over tallene fra gudstjenesterne kommer en række andagter, som præsterne ikke har talt med, ligesom præsterne kan melde om 99 (90) børnehave- og skolegudstjenester med 8617 (7014) deltagere. Tallene i () er fra 2014.

MBU

Meget af MBU's virksomhed har været omtalt i medierne. Traditionen tro har ungdomspræsterne Bo Nicolaisen og Thomas Hougesen i samarbejde med lokale præster og medar-

bejdere fra Dansk Skoleforening arrangeret julevandring for børnehave- og skolebørn fra den 28. november til den 18. december. 570 børn havde fornøjelse af på den måde at gennemleve juleevangeliet.

På konfirmandlejren på Christianslyst, der i år havde temaet "Engle" og Mariæ Bebudelse, deltog 108 konfirmander fra de danske menigheder, ligesom der var indbudt konfirmander fra Brabrand og DSUK-menighederne i Berlin og Hamborg.

Den 1. juni gennemføres endnu en gang: "**Jesus på Flensborghus**". På forhånd tak til SSF for husrum og tak til de mange engagerede lærere, unge og ældre lægfolk samt præster, der gør det muligt at give 473 tilmeldte en god dag.

Afholdelse af konferencer for unge i samarbejde med ungdomspræster i Haderslev Stift har givet gode erfaringer og mod på flere. Derfor er der aftalt en ny under temaet: "Viden og tro". Målgruppen er gymnasieelever fra Haderslev Stift og "vore" gymnasier i Sydslesvig. Den vil blive holdt den 25. januar 2017, igen på A.P. Møller Skolen.

Der sigtes endvidere på et større projekt "**Luther i Slesvig**" for børn i 6.-8. klasse. Arrangementet er fastlagt til den 10. maj 2017.

Via MBU og Ten Sing gøres der meget for at bevare kontakten til de unge. Bl.a. ved at give dem et medansvar ved lejre, arrangementer. Kyndelmissegudstjenesten i Helligåndskirken er endnu et eksempel, hvor også ungegruppen fra Nikolaj Steens menigheder medvirker.

Inspiration hentes bl.a. gennem Kirkepilotuddannelsen ved Brorsonskirken i København, og ungdomspræsterne har ligeledes været på studietur i Holland sammen med andre ungdomspræster fra Danmark.

Bo Nicolaisen har fået opbygget en stærk relation til de unge på A.P. Møller Skolen, idet der nu er fast træffetid på skolen, og han kan berette, at muligheden i den grad benyttes, så træffetiden måske skal udvides.

Som præster generelt er forskellige, er vore MBU-præster det også. MBU's bestyrelse bakker op om, at præsternes forskellige talenter bør udnyttes bedst muligt, uden at de geografiske hensyn, der først var lagt ind i opgavefordelingen, må virke som en bremse. Menighedsrådene skal dog vide, de begge gerne rådgiver og formidler inspiration til menighedens lokale børne- og ungdomsarbejde.

MBU's bestyrelse har følgende medlemmer: Cecilie Brask og Helene Happich, begge Rendsborg, Susanne Böll, Harreslev, Cordula Rohrmoser, Slesvig og Silke Jepsen, Spor-skifte

Det Sydslesvigske Samråd

Protokollerne fra møderne kan findes på hjemmesiden www.samraadet.info Det er nu lykkedes at få vedtaget en ny samarbejdsaf-tale, og den forventes nogenlunde kendt, da aftalen har fået en del presseomtale.

I den sammenhæng bør der rettes en meget stor tak til vores "egen" mand Peter Lyng-gaard Jacobsen, som har ydet en indsats langt ud over det forventelige for at få de forskellige interesser til at finde sammen i et bæredygtigt kompromis. Han har været aktiv både i udvalgsarbejde, som fungerende for-mand og som formand for Samrådet.

Nu kan aftalen forhåbentlig holde i mange år.

Det blev ikke en regionsmodel. De danske organisationer har ikke arbejdet for at afgive kompetence til et overordnet organ, og fusi-onsviljen organisationerne imellem er ikke påtrængende.

Organisationerne ledes således stadigvæk nedefra via mennesker, der kaster talent,

evner og engagement ind i de forskellige ar-bejdsgrene og interesseområder.

Overordnet organ eller ej for det danske ar-bejde i Sydslesvig. Alle ved, at vi er dybt af-hængige af det fantastiske årlige tilskud på den danske finanslov og Danmarks forbilled-lige mindretalspolitik. Og vi ved også, at i det øjeblik politikerne i Sydslesvigudvalget ikke kan stå inde for arbejdet, får det konsekven-ser uanset vores struktur. Vi er afhængige. Vi kan jo ikke arbejde med egne midler indhen-tet via f.eks. en mindretalsskat.

Den Dansk - Tyske Salmebog

Så blev salmebogen endelig virkelighed.

Salmebogen blev omtalt uddybende i beret-ningen i fjor. Derfor en kortere omtale i år.

Stort set alle danske menigheder i Sydslesvig har investeret i salmebogen. Tak til alle der deltog på indvielsessøndagen den 27. sep-tember, som blev en herlig dag. Først guds-tjenesten i St. Marien-Kirche i Flensborg og dernæst samværet i Borgerforeningen.

I håbet om, at I i redaktionsgruppen trods alt besværet selv har haft fornøjelse af arbejdet, skal der nok en gang lyde en stor tak til jer for det omfattende arbejde.

Uden jer var det ikke gået, og behovet var der jo. Første oplag på 4000 bøger var udsolgt på ingen tid. Den store tilslutning, der for nylig var til det årlige Dansk-Tyske Præstekonvent, denne gang med salmebogen og salmesan-gen som tema, bekræfter, at der følges op, og salmebogen bliver brugt. Der var ca. 60 deltagere til dette konvent, der afholdes skif-tevis i Løgumkloster og Breklum. Endvidere kan det nævnes, at salmebogen blev præ-senteret på Folkemødet på Bornholm sidste sommer.

Det er vist ikke for meget sagt, at salme-bogen blev et væsentligt led i Bonn-København Erklæringernes jubilæum. Ån-den i erklæringerne bliver levendegjort, når vi synger sammen.

Tak til de mange, der har bidraget, også hvad den finansielle side angår. Uden disse tilskud var projektet næppe blevet realiseret.

Christianslystmødet

Emnet var: "Folkekirken – er der brug for en ny reformation?" Igen lykkedes det at få et meget vedkommende program sat sammen. Henriette G. Knudsen og Ruben Fønsbo skal have stor tak for at have fået overtalt 3 meget dygtige formidlere til at komme til Sydslesvig i dagene 26. til 27. februar. De fortalte ud fra yderst relevante emner, der kan relateres til udviklingen fra reformation og frem til i dag, ja taler helt ind i vore aktuelle kirkelige udfordringer. Emner, der rører ved folks selvforståelse folkeligt og kulturelt.

Kirkehistorikeren Carsten Bach-Nielsen, der er aktuel med en bog om reformationsfejringerne siden 1617, gav et fornemt rids over gudstjenestens udvikling og betydning for folk siden Luthers tid. Adjungeret professor ved Aarhus Universitet og lektor ved Vestervig Kirkemusikskole Jørgen Kjærgaard, som især mange præster vil kende fra hans store 2-binds Salmehåndbog, trak tråde langt tilbage ved at fortælle om salmer og salmesang i de første kristnes gudstjenestefejring. Han så derfra fremad mod i dag, hvor vi alle – som det blev betonet - bliver præster ved at synge vore salmer, idet vi herigennem viser et medansvar for forkyndelsen.

Endelig provokerede lektor ved Folkekirkens Institut for præsteuddannelse Erling Andersen deltagerne ved først at tegne et aktuelt billede af medlemmernes engagement i Folkekirken eller rettere – mangel på engagement. F.eks. er 137 menighedsråd i Danmark ikke fuldtallige. Der er kun kampvalg i 5 % af menighederne med en stemmeprocent på 14. Tendensen er, at mange menigheder fusionerer. Et af de provokerende spørgsmål til deltagerne var: "Hvordan vil man kunne se, at kirken lever og vokser på jeres sted?" Der blev virkelig appelleret til at tage et medansvar.

Teologi for alle

I samarbejde med Voksenundervisningen arrangerer Finn Rønnow, Ea Dal, Jacob Ørsted og Preben K. Mogensen igen højskole-dage i Valsbølhus. Emnet er denne gang klosterbevægelsen i Europas kirke- og kulturhistorie. Der inviteres til en række foredrag på lørdage afsluttende med en forlænget weekend i efteråret i klosteret "Abtei Königsmünster" ved Meschede i nærheden af Paderborn.

Foredragsrækken er begyndt, når dette læses; men man kan også deltage enkelte lørdage eller i enkelte foredrag. Se mere herom på hjemmesiden: www.dks-folkekirken.dk

Kirkesiden i Kontakt

Tak til Ruben Fønsbo, Henriette G. Knudsen og Jacob Ørsted for inspirerende Kirkesider. Det er herligt med den ofte utraditionelle tilgang til emner fra den kirkelige virkelighed. Det ligger i aftalen, at vi ikke bare skal kigge indad og behandle problemer, som de enkelte menigheder måtte slås med. Temamæssigt skal der være luft under vingerne, så der via nye vinkler kastes et tankevækkende og inspirerende lys over den måde, vi er kirke og menigheder på. Tak for indsatsen og tak til Bernd Engelbrecht for, at der bliver plads til Kirkesiden i SSF's medlemsblad Kontakt. Man kan tilmed finde de gamle udgaver på DKS' hjemmeside.

Gudstjenestelisten i Flensborg Avis

Tidligere fandt Flensborg Avis plads til Kirkesiden uden omkostninger for DKS. Til gengæld servicerede DKS avisen med gratis artikler om kirkeligt stof, som tydeligt var underprioriteret.

For nogle år siden ville avisen ikke længere samarbejde om denne side uden at modtage betaling for den. Kirkesiden blev derefter en del af SSF's medlemsavis Kontakt.

Gudstjenestelisten blev også bragt gratis på annoncesiden i avisens torsdagsudgave. Den ordning og service over for læserne har be-

stået i generationer; men fra i år ville avisen ikke fortsætte med den service uden at få penge for det.

Vi fik tilbudt, at gudstjenestelisten kunne komme med i Sydslesvig-kalenderen i stedet for. Dog ikke om torsdagen; men om lørdagen plus fredag, hvis der vel at mærke er plads.

Kirkerådet har vendt problematikken og valgt, at vi nu prøver ordningen med Sydslesvig-kalenderen og afventer reaktioner fra læserne.

I mellemtiden er der så kommet tilsagn fra SSF ved redaktør Bernd Engelbrecht om, at gudstjenestelisten også kan komme med i Kontakt om torsdagen. Hermed er der igen sikret en større potentiel læserkreds. Tak for imødekommenhed fra SSF og tak til ledelsen for Flensborg Avis, som trods alt sikrer, at gudstjenestelisten kan ses i Sydslesvig-kalenderen.

Formål, delmål, målopnåelse

Bag disse tre ord burde der stå et spørgsmålstegn, for i dagens Danmark og Sydslesvig skal vi ved årsopgørelsen forholde os til, om vi arbejder inden for formålet! Om vi undervejs når de delmål, vi har sat, enten i en langsigtet strategi hen over en årrække eller i løbet af et arbejdsår? Desuden spørges der indirekte ind til, hvordan vi arbejder for at nå vore mål? Hvilke ressourcer, der f.eks. sættes ind? Vi skal med andre ord selv være bevidste om både formål, indsatsområder, prioriteringer og resourceforbrug.

DSUK og DKS har sendt tydelige signaler ved at gøre tre af vore embeder til stillinger med særfunktioner. Her tænkes på det vidtfavnende MBU-arbejde. Og så snart som muligt tager vores projektpræst fat. Igen en gennemdrøftet markering af prioriteringer møntet på virkeligheden 2016.

Det hører med til den statsautoriserede revisors opgave at vurdere f.eks. en administrati-

ons belastning og udgifter set i forhold til antal ansatte. Der skeles sikkert også til, om antallet af præster kan forsvares.

I Kirkeministeriet, i Sydslesvigudvalget, i Folketingets Kirkeudvalg samt DSUK's bestyrelse har der i mange år været en forståelse for, at vore embeder skal sammenlignes med ø-embeder i Danmark.

Det er klart, at hvis tilgangen til en vurdering af antal præster i Sydslesvig er en ramme sat af gennemsnitstal for Folkekirkens præster, så har vi tabt på forhånd. Med ca. 2.000 præster til ca. 4.4 mill. medlemmer trækker gennemsnittet i negativ retning i forhold til vore tal.

På den anden side tør vi håbe på forståelse fra netop det Danmark, der er præget af en lang historie med et aktivt foreningsliv, som i den grad har båret og været eksistentielle omdrejningspunkter for den folkelige og kulturelle udvikling. Som noget egentligt umistelig, eller rettere uundværligt i den sammenhæng hører bevidstheden om vigtigheden af at være til stede, også de små steder.

Vedrørende vore tal, så ved vi jo aldrig, hvor mange der agter at gå i kirke på søndag. Vi ved ikke, hvor mange børn, der skal døbes. Vi kender ikke antallet af konfirmander før tilmelding. Vielser er der under alle omstændigheder ikke mange af. Begravelser har vi nok alle et ambivalent forhold til. Vi ønsker vore medlemmer et godt og langt liv. På den anden side bør vore medlemmer sikres en kirkelig begravelse. Det sker desværre, at de pårørende vælger anderledes trods afdødes medlemskab af en menighed.

Medlemmer ønsker vi os til gengæld flere af. Mange flere. Fortsætter tilbagegangen, kan det ikke udelukkes, at vi igen må spare en stilling, hvilket er meget uheldigt, hvis vi ønsker at opretholde en med Folkekirken sammenlignelig service med tilstedeværelse over hele Sydslesvig.

I skrivende stund har vi ikke hørt, at den statsautoriserede revisors gennemgang af regnskabet har givet anledning til negative bemærkninger over for de bevilgende myndigheder.

FRA PRÆSTERNES BERETNINGER

Præsterne er generelt flittige til at takke deres menighedsrådsmedlemmer for indsatsen, ligesom mange udtrykker taknemmelighed for samarbejdet med især institutionerne under Dansk Skoleforening og de lokale foreninger under SSF. Et hjertesuk kommer der dog ind imellem, for som alle ved, skal der skal to til et samarbejde; men præster fornemmer ofte, at den ene part føler sig berettiget til at have større forventninger om samarbejde, aktivitet og solidaritet end den anden.

Apropos forventninger, menighedsråds og medlemmers medansvar og opbakning, så skriver én præst, at **"præsten skal støttes og hjælpes for at blive bedre!"**

Der er med rette forventninger om f.eks. hjemmebesøg af præsten, men samtalen med præsten om dennes vilkår er nu også yderst vigtig.

Mange vil have oplevet, at forventninger ind imellem kan trække i vidt forskellig retning. I bestræbelsen på at opnå gensidig forståelse og modtage tilskyndelser blev der foretaget et eksperiment vedr. forventningsafstemning og prioritering på generalforsamlingen i Helligånds Sogn dette år.

Her havde Jacob Ørsted lagt papirstimler på bordet med tekster om præstens opgaver: **a)** forberede gudstjeneste og prædiken **b)** besøge fødselarer **c)** hjemmebesøg **d)** sygebesøg **e)** forenings- og bestyrelsesarbejde **f)** fremvisning af kirkekunst **g)** fortælle om DKS **h)** minikonfirmander **i)** lave kirkekaffe **j)** arrangere foredrag **k)** arrangere udflugter **l)** skrive artikler **m)** skole-kirke gudstjenester **n)** arrangere sorggrupper **o)** eventuelt

De mange arbejdsopgaver gav anledning til megen debat i grupperne. Det var svært for

deltagerne at enes om en prioritering, men det vidner vel bare om, at det kan være svært for præsten at prioritere i sin hverdag. Gruppernes rapportering viste, at der kom temmelig forskellige prioriteringer ud af samtalerne. Der skal evalueres på resultatet ved næste menighedsrådsmøde.

Sløret kan dog allerede løftes for, at gudstjeneste- og prædikenforberedelse kom ind på en førsteplads tæt fulgt af.....

Svaret kommer måske i næste års beretning! Men det er en øvelse andre menigheder sikkert kunne have glæde af, om ikke for andet så for at skabe forståelse for præsternes vidt forgrenede virke.

Flere præster ser med bekymring på den folkelige og kirkelige udvikling i retning af stigende individualisering og sekularisering. Én præst taler ligefrem om afkristning af københavnske dimensioner.

Præster spørger derfor også: Hvordan få fastholdt, betonet og udviklet fællesskabet, som jo spiller så stor en rolle som medskabende og medvirkende faktor for menighedens udvikling generelt? Vi taler også inden for kirkelige sammenhænge meget hellere om vækst end bare stabile forhold og da slet ikke om skrump.

For at imødegå den stigende individualisering er flere menigheder nu på Facebook, og det virker som om, mange er glade for kontakten til deres kirke gennem dette medie. Der tales ligefrem om "net-sjælesorg".

Desuden praktiserer enkelte, og flere er vist undervejs, målrettede forsendelser via en mailgruppe under menigheden. Hermed er der mulighed for at sende nyheder og invitationer til medlemmerne noget oftere end via det traditionelle kirkeblad.

Kontakten til menigheden er blevet tættere på den måde; men igen forudsætter det ofte engagerede medhjælpere rundt omkring i menighederne.

Ordet "messefald" forekommer stort set ikke i beretningerne. Tværtimod udtrykker en præst glæden ved menighedens trofasthed over for kirken og gudstjenesterne på denne beskedne måde: "Man behøver ikke blive hjemme af frygt for at være den eneste og præsten til ulejlighed". Denne glæde bekræftes jo i oversigten over kirkegængere i 2015 på side 7. I det hele taget giver bredden i aktiviteterne stærke indtryk af, i hvor høj grad menighedsråd og præster lægger sig i selen for at nå mennesker lokalt med det kristne budskab. Der fortælles om alt lige fra babysalmesang til ældremøder.

FORBEREDELSE AF REFORMATIONSMARKERINGEN

I Tyskland har den evangelisk-lutherske kirke nu i flere år ladet op til markeringen næste år. Mange initiativer er sat i søen. Haderslev Stift inviterer næste år til en stor fælles reformati- onsgudstjeneste pinsedag i (og uden for) Domkirken. Ea Dal repræsenterer DKS i stif- tets reformationsudvalg. Lokalt arbejder et udvalg bestående af Ea Dal, Preben K. Mo- gensen, Mads P. Mønsted, Ulrich Vogel og provsten.

Vi håber, at kunne få en foredragsrække på plads med stort set månedlige foredrag, som evt. kan tilbydes i Husum, Slesvig og Flens- borg. Vi holder os ikke tilbage fra at "låne" og oversætte ideer fra tysk side. Og i det hele taget åbner emnet for flere dansk-tyske ar- rangementer.

Randi Korsgaard har skrevet tekster og Hans Jakob Jessen musik til en musical for skole- børn i de yngre årgange. Hvor herligt, hvis reformationen også kan synges ind.

Håbet er også, at mange vil bidrage med kro- nikker og artikler om reformationens betyd- ning. At besindelse på vores evangelisk- lutherske kultur f.eks. må sætte sit aftryk på mange årsmødetaler.

I øvrigt kan nævnes, at Jacob Ørsted fik be- vilget studieorlov i 2015 for at kunne arbejde med Luthers bordtaler. Dem og ham kommer vi til at høre mere til.

Hvad Luther satte i gang i 1517 betyder mere for vores identitet og selvforståelse, end vi umiddelbart aner. Det ved vi alle helt sikkert mere om, når reformationsåret 2017 er om- me, og dermed peger markeringen ind i frem- tiden.

TAK

Selvfølgelig er takken til de engagerede og de danske skatteydere i indledningen ikke tilstrækkelig. Derfor uddybes den her.

Der skal lyde en hjertelig tak til de mange samarbejdspartnere i det sydslesvigske land- skab i kraft af de danske organisationer. Til de (desværre mange) mennesker, der mener, at hver dansk organisation i Sydslesvig bare vil have egne bygninger og satser på prestige herigennem, er der kun at sige: **I tager fejl.** Tag f.eks. til Slesvig og se, hvordan der sam- arbejdes mellem menighed, præster, Dansk Sundhedstjeneste og Biblioteket i Ansgarhu- set.

Eller tænk på de mange steder, hvor vi ikke har egne kirker, men prædikesteder i forsam- lingshuse og skoler. Eller på Kirkekontoret, der snart flytter ind på Christian Paulsen- Skolen. Eller i Husum, hvor menigheden har fået lov til at bruge lokaler oven på den nyind- rettede vuggestue til præstekontor og møde- lokale. Eller på forløb, hvor præster inviteres med i en skoles behandling af emnet mob- ning, eller præsten generelt bruges som re- sourceperson i drøftelser af problemer. Eller tænk på de mange år, der har været holdt kirkedage, først i Gottorp-Skolen og siden i A.P. Møller Skolen, uden at DKS skulle beta- le leje. Organisationerne signalerer meget langt, at vi er til for hinanden. Eksemplerne kunne fylde en hel beretning.

Der skal lyde en lige så hjertelig tak til Nord- kirche for det årlige tilskud, i 2015 på 274.000,00 €

Tak til DSUK's bestyrelse for samarbejdet samt til medlemmerne af DKS-udvalget. Tak til formand Anne E. Jensen og generalsekretær Margith Pedersen, fordi I følger udviklingen så nøje.

Det samme gælder "vores" biskop Marianne Christiansen, som igen og igen får plads til os i sin tætpakkede kalender. Det vidner om en enorm solidaritet, for der er sådan set nok at lave nord for grænsen.

Tak til Dansk Generalkonsulat og generalkonsul Henrik Becker-Christensen som også tager sig tid til at lægge øre til vore udfordringer, støtte vores sag og give gode råd.

Tak til medlemmerne af Sydslesvigudvalget, fordi I følger udviklingen så nøje. Vi er meget trykke ved formuleringen i § 7 i Sydslesvigloven: "Udvalget kan desuden rådgive undervisningsministeren og regeringens øvrige ministre om forhold af betydning for det danske mindretal i Sydslesvig."

Tak til Landsforeningen af Menighedsråd ved Søren Abildgaard og den Sønderjyske ved Marius Nørgaard for opbakning. Rart at tænke på, at så mange menigheder nord for grænsen støtter DSUK. Tak ikke mindst fordi DSUK's arbejde fik så megen omtale i Menighedsrådenes Blad nr. 2 i år.

Vedrørende fonde, der støtter det danske kirkeliv syd for grænsen, kan det være farligt at nævne nogle, idet man risikerer at glemme andre givere, da tilskud ofte udbetales direkte til menighederne. Men igen – se f.eks. på side 5 i den nye dansk-tyske salmebog.

Til sidst: Er der nogen, der også har hjertet på rette sted, så er det de altid flittige, omhyggelige, engagerede og særdeles hjælpsomme medarbejdere på Kirkekontoret. Tak.

KIRKEDAGEN 2017

Kirkedagen 2017 agtes ikke som meddelt i beretningen i fjor afholdt den 7. maj, men den 30. april!

Forsidebilledet er Husum Danske Kirke, som blev 25 år den 21. februar 2016. En gave fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond. Billedet ovenfor viser alterbilledet som det ser ud i fastetiden. Krucifikset er skænket af Hendes Majestæt Dronning Ingrid i 1993.

Foto ved den vordende projektpræst Preben K. Mogensen